

УДК 657

Андрій Куций, магістрант
Віталій Анциферов, магістрант
Науковий керівник: д.філос. Захаров Д.М.
Державний університет «Житомирська політехніка»

ВПЛИВ КОНТРОЛЮ ЗА МАТЕРІАЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ НА ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах господарювання підприємства стикаються зі зростаючим дефіцитом та підвищенням вартості матеріальних ресурсів, що вимагає зосередити увагу на ефективному їх придбанні, створенні та використанні. Забезпечення раціонального використання ресурсів вимагає впровадження інноваційних підходів до оптимізації управлінських процесів щодо наявних та потенційних матеріальних ресурсів підприємства. Досягнення цієї мети передбачає можливі зміни у системі управління, переорієнтацію акцентів на більш актуальні аспекти (виробнича логістика, реінжиніринг бізнес-процесів), які широко застосовуються у провідних світових практиках.

Сьогодні вітчизняні підприємства функціонують під впливом численних факторів, що швидко змінюються. Контроль матеріальних ресурсів на підприємстві є ключовим елементом ефективного управління, який дозволяє забезпечити стабільність виробничих процесів і підвищити рентабельність, шляхом оптимізації використання матеріалів, зменшення витрат та уникнення надлишкових запасів, які обмежують обігові кошти підприємства. Систематичний контроль допомагає своєчасно виявляти відхилення від норм витрат, попереджати дефіцит ресурсів та уникати ризиків зупинки виробництва через нестачу матеріалів. Окрім цього, контроль матеріальних ресурсів сприяє підвищенню відповідальності співробітників, що займаються закупівлею, зберіганням та використанням ресурсів, та стимулює більш ефективне управління запасами, що дозволяє ефективніше планувати обсяги закупівель, адаптуючись до змін у ринкових умовах та цінах на сировину, що важливо для збереження конкурентоспроможності підприємства.

Основними напрямками ефективного використання матеріальних ресурсів [1] на підприємстві є удосконалення організації виробництва, що включає оптимізацію процесів для підвищення продуктивності та зменшення витрат. Важливим аспектом є також оптимізація матеріально-технічного забезпечення, яка забезпечує своєчасне постачання і відповідність ресурсів вимогам виробництва. Зниження матеріалоемності продукції можливе завдяки впровадженню новітніх технологій та вдосконаленню конструкцій, що дозволяє зменшити витрати сировини; мотивація до економного використання ресурсів є важливою для стимулювання персоналу до раціонального використання матеріалів; використання сучасної сировини, зокрема більш економічних матеріалів, сприяє зниженню витрат на виробництво; впровадження ресурсозбереження через використання вторинної сировини дозволяє зменшити обсяги відходів і витрат; удосконалення норм використання матеріальних ресурсів і оптимізація використання основних виробничих фондів є ключовими для підвищення ефективності підприємства; підвищення адаптивності технологічних процесів до змін у сировинній базі та вимог споживачів забезпечує гнучкість у виробництві. Останнім, але не менш важливим напрямком є оптимізація асортименту виробів, що дозволяє досягти економії сировини та матеріалів шляхом зміни областей застосування продукції. Ці напрямки є ключовими для забезпечення сталого розвитку підприємства та підвищення його конкурентоспроможності в умовах динамічного ринку.

Щоб достовірно оцінити, наскільки підприємство забезпечене матеріальними ресурсами, необхідно провести комплексний аналіз, який включає кілька ключових етапів. По-перше, слід вивчити порядок розрахунку та обґрунтованість договорів на постачання матеріальних ресурсів, а також умови, на яких здійснюються ці поставки. Це дозволить зрозуміти, чи відповідають вони потребам підприємства і забезпечують його стабільність. По-друге, важливо визначити характер виробничих матеріальних запасів і відстежити зміни в їх структурі. Це допоможе зрозуміти, які ресурси є критично важливими, а які можуть бути скорочені без шкоди для виробництва. Наступним кроком є перевірка обґрунтованості норм виробничих запасів та оцінка потреби в матеріальних ресурсах. В цьому контексті слід враховувати, чи відповідають норми виробництва реальним умовам і потребам. Також важливо провести оцінку забезпеченості підприємства матеріально-технічними ресурсами та проаналізувати їх ефективність використання, виявити можливості для зниження обсягів виробничих запасів і потреби в матеріальних ресурсах, що сприятиме зменшенню витрат і підвищенню рентабельності. Останнім кроком є розробка стратегій для зменшення понаднормативних і надлишкових запасів матеріалів. Під час перевірки розрахунків потреб варто з'ясувати, чи враховано зміни в номенклатурі та асортименті продукції, яка планується до виробництва, а також зміни в питомих нормах витрат на одиницю продукції.

Секція 3. Проблеми теорії та практики бухгалтерського обліку, контролю і аналізу

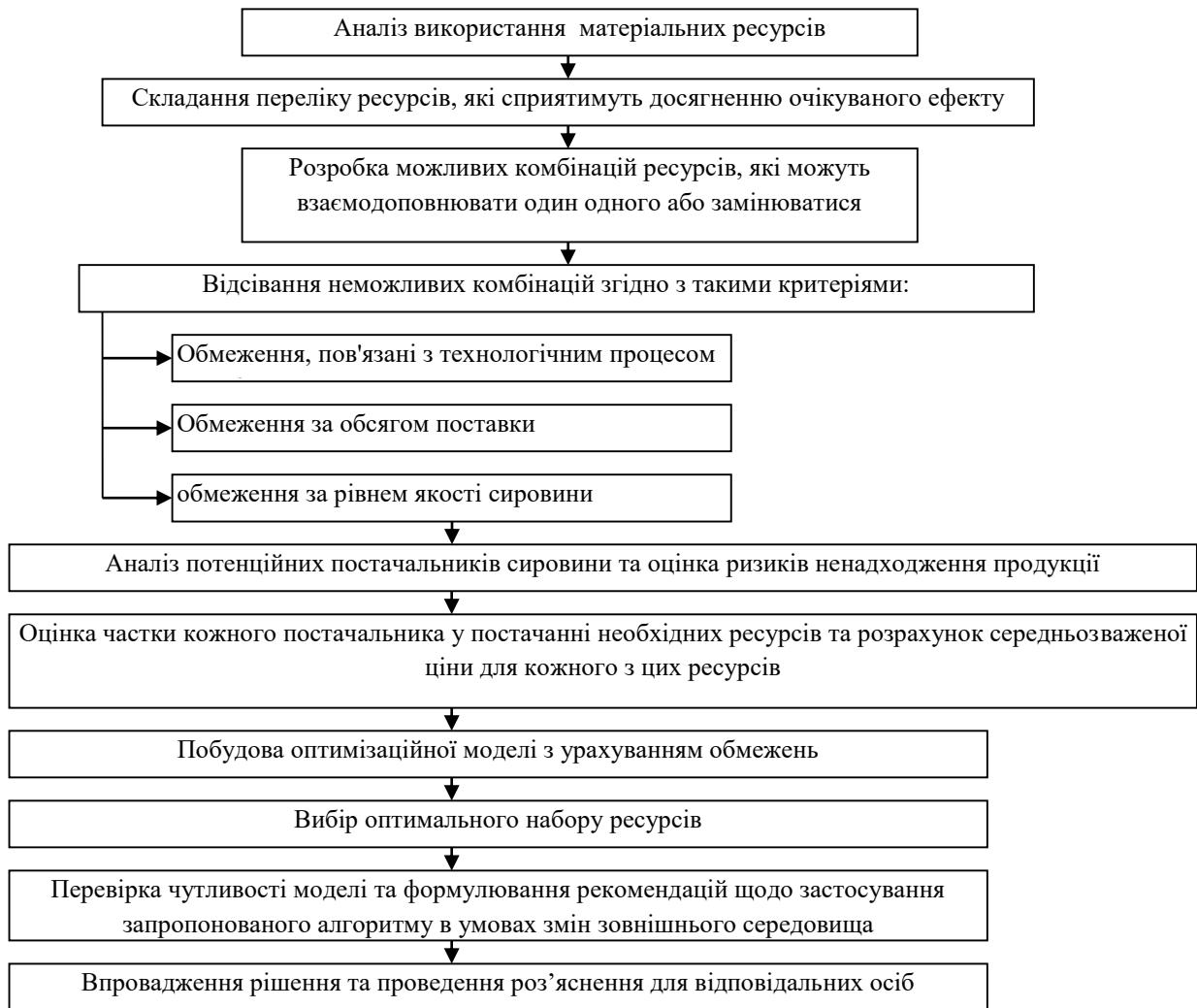

Рис. 1. Процес прийняття рішення щодо оптимізації розміру виробничих витрат на матеріальні ресурси

Першим кроком у процесі оптимізації матеріальних ресурсів на підприємстві, що представлено на рисунку 1, є аналіз їх використання, що потребує інформації з форм статистичної звітності, даних бухгалтерського обліку, оперативної інформації від відділу матеріально-технічного постачання та договорів на поставку. На основі аналізу формується перелік ресурсів, що забезпечують очікуваний ефект, з акцентом на постійний пошук ефективніших варіантів для підвищення рентабельності виробництва. Далі визначаються можливі комбінації ресурсів, зокрема взаємодоповнюючі та взаємозамінні, із врахуванням обмежень технології виробництва, розмірів поставок і термінів зберігання. За цими параметрами відсіюються непрактичні варіанти. Аналіз постачальників є наступним етапом, де особлива увага приділяється ризикам недопоставок, що можуть призвести до зупинки виробництва та збитків. Остаточна обрана комбінація ресурсів повинна бути не лише оптимальною за ціною, але й забезпечувати своєчасну доставку. Матеріаломісткість визначається обсягом валової (товарної) продукції та загальними матеріальними витратами, необхідними для її виробництва. Вартісний обсяг валової продукції може коливатися залежно від кількості виготовлених товарів, їхньої структури та рівня відпускних цін. У свою чергу, загальна сума матеріальних витрат формується на основі обсягу виробництва, його структури, витрат матеріалів на одиницю продукції, а також цін на самі матеріали.

Отже, контроль за матеріальними ресурсами є важливим для ефективного управління підприємством, оскільки він дозволяє виявляти відхилення від норм витрат, уникати дефіциту та знижувати ризики зупинки виробництва. Оптимізація використання матеріальних ресурсів сприяє зменшенню витрат, покращенню рентабельності та підвищенню загальної ефективності виробничих процесів. Впровадження систематичного контролю та аналізу ресурсів допомагає підприємствам адаптуватися до змін ринкових умов, забезпечуючи стабільність і конкурентоспроможність.

Список використаних літературних джерел:

1. Пшенишна, К.М. Напрямки підвищення ефективності управління матеріальними потоками на підприємстві. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи*, 2023, 174-175.